

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته فقه و حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی تطبیقی مجازات مربوط به مواد مخدر
در شریعت و حقوق ایران و عراق

اساتید راهنما:

دکتر سید مهدی قریشی

دکتر سید مهدی صالحی

محقق: سید صدیق کمال ابراهیم که پرانی

شهریور ۱۳۹۲

تقدیم به:

***روح مطهر حضرت رسول اعظم صلی الله**

علیه وآله وسلم وآله بیه علیهم السلام

بالأخص شهید مظلوم در کربلا حضرت امام

حسین علیه السلام

***روح پاک پدرم مرحوم حاج سید کمال سید ابراهیم که**

پرانی

***مادر مهربانم خانم خانزاد احمد گه ردی**

***همسر عزیزم خانم دنیا مصدق گه ردی**

***همه استادان**

تقدیر و تشکر

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ

* با تشکر فراوان از استادان عزیزم آقایان جناب **آقای دکتر سید مهدی قریشی** و

جناب **آقای دکتر سید مهدی صالحی**

* با تشکر از اساتید گرامی گروه فقه و حقوق دانشگاه ارومیه، و از اساتید کشور عراق

بالاخص جناب **آقای دکتر طارق صدیق که ردی** و جناب **آقای دکتر بختیار**

غفور بالکی

* با تشکر از **سرکار خانم فاطمه فرامرزی رزینی** دانشجوی دکتر ای فقه و

حقوق اسلامی دانشگاه ارومیه، که در تمام مراحل تدوین و تنظیم این رساله

دلسوزانه این حقیر را یاری داده، و با دقت و حوصله فراوان خود مرا در این رساله

بسیار راهنمایی نمودند تقدیر و تشکر ویژه می نمایم.

* با تشکر از **مادر مهربانم** که دعای خیرشان بهترین پشتوانه ام در هر سختی و

ناخوشی بوده است.

* با تشکر از عزیزترین کسانم، شیرینی زندگی ام، **همسر عزیزم خانم دنیا مصدق**

که ردی

چکیده

مواد مخدر به عنوان عاداتی اجتماعی و نامقبول در تمام جوامع بشری افراد بسیاری را درگیر کرده است و از بارزترین دغدغه های فکری قرن حاضر است که آسیبهای اجتماعی متعدد نظیر بزهکاری و قاچاق را در پی دارد. با توجه به شیوع روز افزون آن در جهان که این امر خود افزایش تقاضا و کاهش سن مصرف کنندگان و نابهنجاری های دیگری را در پی دارد که به تباهی بشر منتهی خواهد شد ضرورت بررسی مجازات کسانی که به نحوی زمینه این تباهی تدریجی انسان که به عنوان اشرف مخلوقات است را فراهم می کنند امری حیاتی است. بنابراین وجود قواعد و مقرراتی در زمینه تولید، ساخت، قاچاق، توزیع و مصرف مواد مخدر امری ضروری است تا از شیوع روز افزون آن ممانعت به عمل آورد به دلیل مسلمان بودن مردم دو کشور ایران و عراق و همجواری این دو کشور با بزرگترین تولید کننده مواد مخدر در جهان موضوع مجازات در نظر گرفته شده در این باب در قوانین این دو کشور مورد بررسی قرار گرفته شده است.

واژه های کلیدی

مواد مخدر، مجازات، جرم، اعتیاد

فصل اول: کلیات

۱-۱) مقدمه	۲
۲-۱) بیان مسئله	۳
۳-۱) پیشینه تحقیق	۳
۴-۱) روش تحقیق	۴
۵-۱) اهمیت تحقیق	۴
۶-۱) منابع تحقیق	۵
۷-۱) فرضیات تحقیق	۵

فصل دوم: مجازات مواد مخدر در حقوق ایران

۱-۲) مقدمه	۷
۲-۲) تاریخچه مواد مخدر	۸
۱-۲-۲) تعریف مواد مخدر	۸
۲-۲-۲) انواع مواد مخدر	۸
۱-۲-۲-۲) الکل	۸
۲-۲-۲-۲) تریاک	۱۰
۳-۲-۲-۲) حشیش	۱۱
۴-۲-۲-۲) نیکوتین	۱۱
۳-۲) اعتیاد جرم است یا نوعی بیماری؟	۱۱
۴-۲) علل گرایش به مواد مخدر	۱۲
۱-۴-۲) عوامل فردی	۱۳
۲-۴-۲) عوامل اجتماعی	۱۴
۵-۲) احکام مرتبط با مواد مخدر در ابواب فقه	۱۴
۱-۵-۲) باب نجاسات	۱۵

۱۵	۲-۵-۲) باب صلوة.....
۱۵	۲-۵-۳) باب اجاره.....
۱۶	۲-۵-۴) باب اطعمه محرمه.....
۱۶	۲-۵-۵) باب اشربة محرمه.....
۱۶	۲-۶) مواد مخدر در منابع فقهی و فتاوی مراجع تقلید عظام.....
۱۷	۲-۶-۱) آیات شریفه قرآن کریم.....
۲۰	۲-۶-۲) روایات.....
۲۲	۲-۷) فتوای همه مراجع تقلید.....
۲۳	۲-۸) قاعده لاضرر و لاضرار.....
۲۴	۲-۹) انواع مجازات های مواد مخدر.....
۲۵	۲-۹-۱) قوانین مصوب از زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران تا جنگ ایران و عراق.....
۲۷	۲-۹-۲) اعتیاد در مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام سال ۱۳۶۷ و ۱۳۷۶.....
۲۷	۲-۹-۳) حقوق جزای عمومی جرایم مواد مخدر.....
۲۹	۲-۹-۴) شروع به جرم در جرایم مربوط به مواد مخدر.....
۲۹	۲-۹-۵) شرکت در جرایم مواد مخدر.....
۳۰	۲-۹-۶) معاونت در جرایم مواد مخدر.....
۳۲	۲-۹-۷) تبدیل و تخفیف مجازات در جرایم مواد مخدر.....
۳۴	۲-۱۰) تعدد جرایم مواد مخدر.....
۳۴	۲-۱۰-۱) حمل و امحاء مواد مخدر.....
۳۵	۲-۱۰-۲) ورود مواد مخدر به داخل زندان و استعمال آن.....
۳۵	۲-۱۰-۳) حمل و نگهداری و خرید و فروش و.... مواد مخدر.....
۳۶	۲-۱۰-۴) تکرار جرایم مواد مخدر.....
۳۶	۲-۱۰-۴-۱) تکرار اعتیاد به مواد مخدر.....

۲-۱۰-۲) تکرار قاچاق مواد مخدر (خرید، فروش، حمل و....). ۳۸.....

۲-۱۱) حقوق جزای اختصاصی جرایم مواد مخدر..... ۳۸

۲-۱۱-۱) کشت مواد مخدر..... ۳۹

۲-۱۱-۲) وارد کردن مواد مخدر..... ۴۰

۲-۱۱-۳) ارسال، صادر کردن مواد مخدر..... ۴۳

۲-۱۱-۴) تولید و ساخت مواد مخدر..... ۴۴

۲-۱۱-۵) حمل و نگهداری و اخفاء مواد مخدر..... ۴۵

۲-۱۱-۶) خرید و فروش و عرضه مواد مخدر..... ۴۸

۲-۱۲) خرید و فروش مواد مخدر در فتاوی فقهاء..... ۵۱

۲-۱۳-) مصرف مواد مخدر از دیدگاه حقوق جزا و فقه اسلامی..... ۵۳

فصل سوم: مجازات تولید، مصرف و پخش مواد مخدر در حقوق عراق

۳-۱) مقدمه ۵۷

۳-۲) جنبه ی مادی (فیزیکی) ۵۷

۳-۲-۱) واردات و صادرات ۵۸

۳-۲-۲) ساخت ۶۰

۳-۲-۳) کاشت ۶۲

۳-۲-۴) معامله کردن با مواد مخدر ۶۳

۳-۳) کارهای تصرف (به ملکیت در آوردن) و نگهداری و مخفی کردن ۶۳

- ۳-۳-۱) تصرف ملک ۶۳
- ۳-۳-۲) نگهداری (مواد مخدر) ۶۴
- ۳-۳-۳) معامله کردن با مواد مخدر ۶۵
- ۳-۴) جنبه ی معنوی ۶۸
- ۳-۵) جنبه ی قطعی ۷۲
- ۳-۵-۱) نوع ماده ی مخدر ۷۳
- ۳-۵-۲) بیان حکمش ۷۳
- ۳-۵-۳) مقدار ماده ی مخدر ۷۳
- ۳-۶) مجازات تولید و پخش مواد مخدر در فقه مذاهب اربعه ۷۴
- ۳-۶-۱) حنفیه ۷۴
- ۳-۶-۲) مالکیه ۷۵
- ۳-۶-۳) شافعیه ۷۵
- ۳-۶-۴) حنابله ۷۵
- ۳-۷) مجازات تجارت مواد مخدر در مذاهب اربعه ۷۸
- ۳-۸) مجازات کاشت مواد مخدر در مذاهب اربعه ۷۹
- ۳-۹) مجازات تولید ، مصرف و پخش مواد مخدر در حقوق عراق ۸۰
- ۳-۱۰) مجازات قانونی برای مواد مخدر در قانون عراق ۸۲
- ۳-۱۰-۱) مجازات خرید و فروش مواد مخدر ۸۲
- ۳-۱۰-۲) مجازات فعالیت و استعمال شخصی ۸۴
- ۳-۱۰-۳) مجازات دیگر جرائم مواد مخدر ۸۵

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه گیری	۸۹
فهرست منابع	۹۲
چکیده انگلیسی	۱۰۰

فصل اول

کلیات

کلیات

۱-۱) مقدمه

گرایش نسل جدید به مصرف مواد مخدر یکی از بزرگترین دغدغه های موجود بوده که همه را به نوعی درگیر ساخته است. با توجه به افزایش روز افزون مصرف مواد مخدر و کاهش خطرناک و هشدار دهنده سن مصرف کنندگان که به عنوان یک بحران مشترک بین کشورهای دنیا مطرح می باشد . آفات خانمانسوز و بنیانکن مواد مخدر و محرک و تاثیر نامطلوب آن بر سلامت جامعه از چنان ابعادی برخوردار است که در تمامی جوامع امکانات اقتصادی، سیاسی، امنیتی و تلاشهای فرهنگی و علمی گستردهای برای مبارزه با توسعه مصرف این مواد و درمان بیماریهای ناشی از آن صروف می شود. بی شک، اسلام دینی زنده و پویا است که نمی تواند در قبال مسائل مستحدثه و مشکلات روز از قبیل مواد مخدر و اعتیاد و دهها مسئله دیگر بدون ر آئی و نظر باشد. اینجاست که رسالت حوزه علمیه، به عنوان پرچمداری اصیل و توانا برای اسلام، مشخص گشته و این علماء و فضلاء حوزه هستند که باید سنگینی این رسالت را به دوش کشیده و پاسخگوی مسائل علمی جهان اسلام و مشکل گشای جوامع اسلامی باشد. شناخت کاستیها و عوامل انحطاط و سقوط جوامع بشری و پاسخ گویی به نیازها و مشکلات آنان، از جمله وظایفی است که بر عهده قشر تحصیل کرده و متفکر می باشد و بر اندیشمندان جامعه است که با توجه به سوابق و تجربیاتشان، راه حلهای اساسی و قابل اجراء را یافته و برای جامعه خویش بازگو نمایند و با موشکافی حقایق، راه را بر همگان سهل و آسان گردانند. موضوع مواد مخدر و معضلات و آسیبهای ناشی از آن در جامعه ایران و عراق به دلیل همجواری با بزرگترین تولید کننده مواد مخدر از یک سو و جوانی جمعیت و مشکلات اقتصادی و اجتماعی موجد از سوی دیگر، سبب شده است تا اعتیاد و مواد مخدر در چند دهه اخیر یکی از مهمترین مسائل به شمار رود. در نتیجه بررسی ابعاد و جوانب مختلف آن الزامی است.

۱-۲) بیان مسئله

باتوجه به شیوع استفاده از مواد مخدر در بین جوانان و اثرات مخرب آن بر زندگی فردی ، خانوادگی و اجتماعی تلاش کشورها و حکومتها آن است که به طرق مختلف عواقب سوء استفاده از این مواد را در رسانه های جمعی و برنامه های آموزشی و فیلم ها تشریح کنند، تا موجب آگاهی بیشتر خانواده ها شوند، و از این طریق میزان استفاده از آن را کاهش دهند، اما آمار موجود حاکی از آن است که موفقیت چندانی در این زمینه حاصل نشده است، و ما شاهد آن هستیم که سن استفاده از این مواد بسیار پایین آمده و این یک زنگ خ طری برای نسل امروز است، ما در این پژوهش در پی آن هستیم تا با طرح کردن اصول

دینی و شریعتی و اصول اخلاقی، اجتماعی، جزایی، و قانونی به کاهش این معضل در شریعت و قانون جمهوری اسلامی ایران و عراق، کمکی هر چند بسیار اندک بکنیم. به دلیل موقعیتی که دو کشور همسایه ایران و عراق در این زمینه دارند و همچنین مسلمان بودن مردم دو کشور می توان از تعالیم ارزشمند اسلام در این راه بهره جست و به کاهش عواقب جانکاه این بلای جهانی کمک شایانی کرد و در این باب راه کارهای برای سایر کشورها ارائه کرد.

۱-۴) پیشینه تحقیق

هیچ پژوهشی بدون آگاهی از پیشینه آن به سرانجام درستی نمی رسد. هر پدیده دارای پیشینه ای است که بررسی آن، پژوهشگران را در شناسایی و درک آن پدیده یاری می دهد. پیدایش مواد مخدر و کاربرد درمانی آن تاریخی کهن دارد. صرف نظر از اسطوره های باستانی، خواص دارویی، خشخاش و محصول آن افیون بی گمان سابقه ای طولانی دارد. ریشه استفاده از مواد مخدر به استناد الواح گلی مکشوفه، به یازده هزار سال قبل، زمانی که سومریان شیریه تریاک را می گرفتند، برمی گردد. بر طبق آنچه که در تاریخ ثبت شده است، سومریان ضمن استفاده از تریاک به عنوان یک داروی مسکن، تدریجاً به عنوان «مخدر» نیز آن را مورد استفاده قرار دادند. با توجه به اینکه پایان نامه ای که به صورت تطبیقی در ارتباط با این موضوع نوشته شده باشد به رشته تحریر در نیامده است و مقاله های موجود با ابهاماتی رو به رو هستند، لذا این پایان نامه، پژوهشی جدید محسوب می شود. مضاف بر اینکه ما در این پژوهش قصد داریم از نظرات شرعی و قانونی فقهای معاصر در این زمینه نیز استفاده کرده و در این زمینه قانون دو کشور ایران و عراق را در خلال بحث مورد بررسی قرار دهیم. در مورد ضرورت انجام تحقیق نیز اشاره به چند نکته ضروری است: اولاً: ضرورت آشنایی یک فرد مسلمان به ضرر و خطر مصرف مواد مخدر برای بدن و عقل و ثروت افراد و دارای، و هم به عقوبت مواد مخدر در شریعت و قانون جمهوری اسلامی ایران. ثانیاً اقدامات اصلاحی برای معتمدان به کمک دولت و روحانیان و پزشکان و علمای بزرگ اسلامی ضروری به نظر می رسد.

۱-۴) روش تحقیق

در هر رشته و فن، جمع آوری و ارائه اطلاعات نیازمند استفاده از ابزار و وسایل لازم و مرتبط با آن است. روش به کار برده شده در این تحقیق به دو شیوه است.

روش اول: جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای

روش دوم: تحلیل مباحث بر مبنای توصیفی- قیاسی

این تحقیق جنبه نظری دارد تلاش شده است با مطالعه در منابع دینی و قوانین و مقررات دو کشور ایران و عراق به بیان نظرات و دیدگاهها و ارائه شیوه های مفید در قبال این بلای خانمانسوز پرداخته شود.

۱-۵) اهمیت تحقیق

امروزه بخشی از سیاستهای جهانی، تحت الشعاع اهداف و امیال گروههای مافیائی و سردمداران آنها قرار گرفته، و بسیاری از سیاستمداران بین المللی را در دام خویش گرفتار نموده است، به طوریکه هر یک به نوعی در امر اشاعه مواد مخدر سهیم می باشند. در قلمرو مذهب و فرهنگ، مواد مخدر وسیله و ابزاری جهت جلوگیری از رشد مذهب خواهی و گرایش به دین و فرهنگ اصیل اسلامی، به ویژه در قشر جوان شده است، جوانانی که با آن فطرت پاک و خدادادشان، بهترین زمینه را جهت پذیرش مذهب و تربیت صحیح، داشته و دارند. از دیدگاه اجتماعی، مواد مخدر بخشی از نیروهای فعال و پرتوان جامعه را مشغول خود نموده است، و به جای آنکه از توان خویش در سازندگی و فعال کردن چرخ اقتصادی کشورشان بهره گیرند، وقت گرانبهای خویش را صرف رفت و آمد به مراکز فساد می نمایند. علاوه بر آن، سلامت و بهداشت جامعه و افراد آن را در معرض خطر و نابودی قرار داده و زمینه بسیاری از انحرافات اجتماعی را فراهم آورده است. در میدان اقتصادی، همه ساله مبالغ سرسام آوری از حقوق ملتها صرف مواد مخدر می گردد. در محدوده خانواده، این ماده مرگبار، کانون گرم خانواده را در معرض خطر و از هم پاشیدگی قرار داده و منشا بسیاری از اختلافات خانوادگی، طلاقها و جدائیها، بی سرپرستی کودکان معصوم و ... گردیده است. علم و دانش را نیز با کمال تاسف مسخر خویش ساخته است به گونه ای که کارآمدترین و مجهزترین لابراتوارهای ساخت مواد مخدر، از تازه ترین دانشهای فنی و تکنیکهای پیشرفته روز، ساخته شده و راه اندازی گردیده است و گروهی از محققان و اندیشمندان که باید وقت ارزشمند خویش را در راه پیشبرد علم و دانش در دانشگاهها و مراکز آموزشی و تحقیقاتی بگذرانند، خویشتن را سرگرم تولید و تنوع بخشی به مواد مخدر و نحوه کاربرد آن گردانیده اند. و هزاران هزار نابسامانی و ناهنجاری دیگر که مواد مخدر برای کشورها و ملتها به ارمغان آورده است. این تحقیق می تواند مورد استفاده صدا و سیما، مراکز درمانی، آموزش و پرورش، قضات دادگستری، و مراکزی دینی قرار گیرد و تا حدودی مواضع شرعی و قانونی در زمینه استفاده از مواد مخدر را به بیشتر مورد کاوش قرار دهد و همچنین روزنه امید برای افراد که به این دام افتاده اند باشد این تحقیق همچنین می تواند؛ برای محققان و خوانندگان ذیل مورد استفاده قرار گیرد.

۱-۶) منابع تحقیق

در این پژوهش منابع اصلی و فرعی زیادی مورد استفاده قرار گرفته است. از منابع اصلی تحقیق شاخص ترین موارد آن مواد مخدر در منابع فقهی و فتاوی مراجع تقلید عظام؛ علی اکبر باصری، جرایم مواد مخدر از دیدگاه علوم جنایی و حقوق کیفری، محمد رضا ساکی می باشد. به علاوه کتب فرعی دیگری که به نوعی به طور پراکنده به این موضوع پرداخته است نیز مورد استناد قرار گرفته اند.

۱-۷) فرضیات

- استفاده از مواد مخدر منع شرعی و قانونی ندارد .
- تولید و توزیع مواد مخدر جرم است .
- بازگرداندن فرد معتاد به جامعه نوعی خدمت به انسانیت است .

فصل دوم

مواد مخدر در فقه

و قانون ایران

۲- (۱) مقدمه

مواد مخدر یکی از مشکلات اجتماعی قرن حاضر و از بارزترین دغدغه های فکری است. نه تنها منجر به آسیب های شدید و عمیق جسمی و روانی می گردد بلکه آسیب های اجتماعی متعدد نظیر طلاق، بزهکاری، قاچاق، را در پی دارد. مسئولیت خطیر مبارزه با این پدیده شوم و خانمان سوز باری سنگین است که افراد دلسوز و وظیفه شناس بر دوش خود احساس می کنند در این میان تعیین مجازات عوامل دست اندر کار، اعم از تولید، قاچاق، حمل، توزیع و مصرف مواد مخدر برای نجات انسان های هر جامعه که به طور عمد و آگاهانه برای به اصطلاح التیام دردهای خود یا به طور ناآگاهانه و برای تفنن و سرگرمی در این منجلاب فرو رفته اند امری حیاتی است موقعیت جغرافیایی حساس ایران و عراق ما را بر آن داشت که برای ادای دین خود به مسلمانان و مردم این دو کشور به بررسی این موضوع در این دو کشور بپردازیم و در پایان راه کارهای نیز ارائه نماییم.

۲- (۲) تاریخچه مواد مخدر

با وجود این که در گذشته های دور از مواد مخدر برای تسکین درد و وسیله تفریح استفاده می شده است با این حال تاریخ دقیقی از زمان کشت و تولید و مصرف مواد مخدر در دست نیست. اقوام و ملل سابق این ماده را می شناخته و به عنوان یک دارو یا یک ماده مخدر و حتی فرح بخش از آن استفاده می کردند از جمله سومریان یونانیان مصر و غیره (مرتضوی، ۱۳۸۲: ۳۶) بشر از هفت هزار سال قبل، از وجود یک ماده مخدر قوی در خشخاش آگاه بوده و در لوحه های گلی متعلق به پنج هزار سال قبل از میلاد که از سومریان باقیمانده از تریاک نام برده شده است. جالینوس دانشمند رومی، ترکیبی از تریاک را «نوشدارو» نامید و برای مداوای بیماریهای مختلف از قبیل صرع، یرقان، سنگ کلیه، بی خوابی، سرفه، تب و جذام از آن استفاده می کرد. در ایران باستان، در کتاب اوستا از گیاه کانابیز (شاهدانه) به عنوان یک ماده بی حس کننده نام برده شده است لکن ایرانیان دوران قدیم به مواد مخدر معتاد نبوده اند. (دانش، ۱۳۷۹: ۹-۱۰) تاریخچه مصرف مواد مخدر در ایران صرف نظر از مصارف دارویی آن به زمان صفویه بر می گردد. در دوره قاجاریه مصرف تریاک در ایران شیوع جدی پیدا کرد. با شروع تجارت تریاک به اروپا کشت داخلی نیز فزونی یافت که افزایش مصرف را در پی داشت. (رئیس دانا، شماره ۹، ۲۴۴) در قرن ۱۷ کشتی های تجاری انگلیش این متاع مضر را از خاور دور به ایران آورده و به درباریان هدیه کردند و اکثر آنها را معتاد ساختند به تدریج کشت خشخاش در ایران در حوالی یزد آغاز شد و سپس کشت آن در قسمت مرکزی و جنوبی کشور از کشت غلات پیشی گرفت در زمان سلطنت قاجاریه کشیدن تریاک جزو تجملات دربار محسوب می شد و خرید و فروش تریاک در انحصار دولت و یکی از منابع درآمد کشور بود.

انگلیسی ها برای گسترش سلطه طلبی خود نقش مهمی در ترویج استعمال تریاک در کشورهای مختلف داشته اند. (کریم پور، ۱۳۶۵: ۴۴) تا اینکه طبق ماده ۲۷۵، قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۸ استعمال علنی تریاک ممنوع گردید و برای کسانی که جهت استعمال مواد مخدر اماکنی دایر می کردند مجازات تعیین گشت. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی لایحه قانونی تشدید مجازات مرتکبین جرائم مواد مخدر و اقدامات تأمینی و درمانی را در ۱۹ خرداد ۱۳۵۹ تصویب کرد. (دانش، ۱۳۷۹: ۲۰) طبق ماده ۲ لایحه قانونی مذکور کلیه قوانین و مقررات مربوط به منع کشت خشخاش و استعمال مواد مخدر و مجازات مرتکبین جرائم راجع به مواد مذکور به استثناء تصویب نامه مورخ مرداد ماه ۱۳۳۸ راجع به فهرست مواد مخدر ملغی گردید و طبق مواد ۲ و ۷ و ۱۱ قانون مذکور، برای کشت خشخاش، وارد کننده، فروشنده، مخفی کننده، دایر کننده محل در صورت تکرار جرم و حامل بیش از یک کیلو تریاک و ۵ گرم مواد مخدر مجازات اعدام پیش بینی شد. (دانش، ۱۳۷۹: ۲۱)

۲ ۴ ۱ تعریف مواد مخدر

اسم جمع مواد مخدر اغلب به طریقی استفاده می شود که گویی اشاره به امر بدیهی و آشکار دارد. تفکرات مبهم پیرامون مواد مخدر در زندگی روزمره و میان مردم عامی بسیار رواج دارد، اما جای تعجب است که چنین تفکراتی در میان تحصیلکردگان و نویسندگان صاحب نظر نیز اشاعه یافته است. در زندگی روزمره مواد مخدر دو معنی دارد رایج ترین آن عبارت است از: «مواد غیر قانونی که تأثیرات روانی دارند و موجب گرایش شدید افراد به چنین موادی می گردند.» (همرسل، ۱۳۸۹: ۳۹) البته برخی از کارشناسان نوشیدنی های الکلی و توتون را نیز جزء مواد مخدر محسوب می کنند، درحالی که در برخی کشورها، مصرف الکل یا توتون توسط افراد بالغ تحت شرایط معینی، قانونی است. برخی معتقدند که وضعیت حقوقی مواد مخدر ربطی به تعاریف علمی ندارد و ترجیح می دهند چنین تعریفی را از مواد مخدر ارایه دهند: «مواد مخدر عبارتند از موادی که تأثیرات روانی داشته و موجب گرایش شدید افراد به مصرف چنین موادی می گردند». تعریف مذکور شامل کلیه موادی که حتی به طور گسترده مورد مصرف قرار نمی گیرند و احتمالاً بسیاری از مواد دارویی یا طبیعی که هنوز به عنوان مواد مخدر مورد استفاده قرار نگرفته اند نیز می گردد. به همین دلیل برخی افراد ترجیح می دهند به جای واژه مواد مخدر از کلمات مواد شیمیایی و اعتیاد به مواد شیمیایی استفاده کنند به نظر می رسد چنین کلماتی نمی توانند بیانگر کلیه ویژگی های مواد مخدر باشند. (همان) به طور کلی مواد مخدر به موادی اطلاق می شود که مصرف آنها در انسان حالات غیر عادی ایجاد می کند این حالات که عموماً لذت بخش هستند مشکلی موقت و کاذب دارند به هر حال اعتیاد یک نوع وابستگی جسمی یا روانی در انسان است که تحت تأثیر

ماده ای خارجی به وجود آمده و با قطع آن عوارض بروز می نماید. خلاصه این که «خدر» و «مخدر» بر معانی زیر اطلاق می گردد:

تاریکی

سیر و سیاحت

چشم پوشی

سردی

لازم گرفتن چیزی

جایگزین شدن (طیار، ۱۳۸۶: ۲۱)

در اصطلاح ماده ای که موجب اختلال در رفتار و جسم افراد می شود به بیان دیگر هر نوع ناده ای به موجب وابستگی جسمی یا روانی در افراد شود ماده مخدر تلقی می شود. (مرتضوی ۱۹)

۲ ۴ ۲) انواع مواد مخدر

سازمان بهداشت جهانی طبقه بندی زیر را در ارتباط با مواد اعتیاد آور مطرح نموده است:

مواد مخدر: خواب آلودگی، تسکین درد، ایجاد نقص در حرکات ارادی و را به دنبال دارد مثل تریاک، مرفین، هرویین، متادون، کدیین و..... تریاک از شیرۀ حاصل از گرزهای گیاه خشخاش به دست می آید. تریاک وقتی که سوخته می شود یا به صورت شیرۀ در می آید، به صورت محلول یا تفاله ای در می آید که از شیرۀ به جا می ماند. در اثر استعمال تریاک با وسیله ای به نام وافور یا بافور آنچه باقی می ماند به سوخته تریاک مشهور است. دیگری شیرۀ مطبوخ است که در نتیجه مخلوط کردن سوخته تریاک با آب و جوشاندن آن حاصل می شود و مصرف کننده آن را شیرۀ ای و مکان استعمال آن را شیرۀ کش خانه می گویند. آن چه از صاف کردن و گرفتن آب شیرۀ مطبوخ به دست می آید تفاله نامیده می شود. (ساک، ۱۳۹۰: ۹)

مواد روانگردان: که موجب تغییر در احساس، ادراک، تفکر، قضاوت و اراده می شود مثل حشیش، بنگ، کراک و غیره.

الکل و مشروبات مشابه آن مانند شراب و غیره.

دخانیات (نیکوتین ها): مثل سیگار، قلیان، پیپ و غیره. (مهربان رود بنه، ۱۳۸۸: ۱۳)

۲-۲-۲-۱) الکل

الکل به احتمال زیاد اولین ماده سمی است که تا کنون به مصرف رسیده است. احتمالاً اولین الکل از تخمیر عسل تولید گردید. شواهد تاریخی حاکی از آن است که سابقه تولید شراب در ایران به ۵۴۰۰ سال قبل از میلاد بر می گردد. آججوی اولیه بیشتر اشامیدنی بوده و احتمال دارد که تولید آن به منظور تامین نیازهای غذایی صورت پذیرفته باشد بقراط حکیم یونانی شراب را به عنوان ماده ضد عفونی کننده دارو بخش مهمی از رژیم غذایی توصیه می نمود. (میر اکبری، ۱۳۸۵: ۱۴۴)

الکل ها به دو دسته کلی تقسیم می شوند. الکی که از طریق صنایع نفت و پتروشیمی به دست می آید و دیگر الکی که از تقطیر بخارات شراب حاصل می شود. الکل صنعتی از لحاظ ماهیت شیمیایی با الکل تخمیری هیچ تفاوتی ندارد. بر الکل صنعتی مسکر صدق نمی کند به دلیل این که غلظت آن به قدری بالاست که بر فرض که مواد افزودنی هم در آن نباشد، باز هم نوشیدن آن به هر مقدار باعث مسمویت است. الکل طبی نیز که در امور پزشکی و ضد عفونی کردن تجهیزات و مانند آن به کار می رود و ضعیفی چنین دارد یعنی به خودی خود مسموم کننده است و عنوان مسکر بر آن اطلاق نمی شود. (وحدتی شبیری، ۱۳۸۹: ۸۵)

۲-۲-۲-۲) تریاک

اولین شاهد مرتبط با تریاک از کشور بابل به دست می آید. تریاک بین سال های ۶۰۰ و ۹۰۰ بعد از میلاد توسط تاجران عرب به چین وارد می شد انگلستان تریاک را عوض کالاهای مورد نیاز فرد با چین معامله می کرد. نگرانی های دولت چین در خصوص وابستگی به تریاک منجر به جنگ اول تریاک در اوایل قرن ۱۹ گردید که در طی آن واردات این ماده ممنوع اعلام شد. (همان: ۱۵۰) تریاک به شکل ماده قهوه ای تیره رنگ به گونه دلمه شده مانند پلاستیک وجود دارد. تیراک شیره از تیغ زدن گرز خشخاش و لخته شدن شیره خشخاش نارس به دست می آید. تخمدان حاوی دانه های خشخاش، بیضی شکل است که گلبرگهای صورتی رنگ دارد. وقتی این گلبرگها رو به پژمردگی می رود با تیغ زدن تخمدان نارس، عصاره شیری رنگی شروع به تراوش می کند که در مجاورت هوا به صورت دلمه شده پس از گشت یک شبانه روز به رنگ قهوه ای و گاهی سیاه در می آید و به حالت صمغی چسبیده بر جدار خارجی تخمدان باقی می ماند که آن را تراشیده و جمع آوری می کنند.

۲-۲-۲-۳) حشیش